

Sygn. akt III AUa 913/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka (spr.)

Sędziowie: SSA Lucyna Guderska

del. SSO Joanna Baranowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2015 r. w Ł.

sprawy **Z. A.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę

na skutek apelacji Z. A.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 3 czerwca 2014 r. sygn. akt V U 331/14

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 913/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 lutego 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił Z. A. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ nie wykazał on 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 3 czerwca 2014r. Sąd Okręgowy w Kaliszu oddalił odwołanie.

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji zapadło w następującym stanie faktycznym: Z. A. ur. (...), w dniu 3 lutego 2014r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wnioskodawca wykazał na dzień 1 stycznia 1999 r. staż pracy wynoszący 30 lat, 2 miesiące i 7 dni i nie należy do OFE. Organ rentowy nie uznał wnioskodawcy okresu pracy w szczególnych warunkach od 1 kwietnia 1976 r. do 18 lutego 1977 r. jako traktorzysty w ramach stosunku pracy oraz od 19 lutego 1977 r. do 31 grudnia 1998 r. i nadal w charakterze traktorzysty jako członka spółdzielni, wszystkie w Rolniczym Kombinacie Spółdzielczym (...) w D..

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony wykonywał następujące zatrudnienie:

1. od 2 stycznia 1968 r. do 10 lutego 1972 r. pracował w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Ż. jako traktorzysta, będąc członkiem spółdzielni;

2. od 21 lutego 1972 r. do 17 marca 1973 r. pracował w (...) S.A. w P. jako kierowca ciągnika;
3. od 19.03.1973r. do 31.03.1976r. pracował w Spółdzielni Kółek Rolniczych – Zakładzie Usług (...) w P. jako traktorzystą;
4. od 1 kwietnia 1976 r. do 18 lutego 1977 r. wykonywał pracę najemną jako traktorzysta w Rolniczym Kombinacie Spółdzielczym (...) w D.;
5. od 19 lutego 1977 r. do 31 grudnia 1998 r. pracował w Rolniczym Kombinacie Spółdzielczym (...) w D. jako traktorzysta, ale jako członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej.

Ustalenie odnośnie członkostwa ubezpieczonego w (...) Sąd Okręgowy poczynił na podstawie informacji zawartej w zaświadczeniu o pracy i dochodach ubezpieczonego spółdzielcy z dnia 21 czerwca 2001 r., w którym m. in. wykazano liczbę dni pracy w poszczególnych latach, uzyskaną przez podzielenie liczby godzin pracy w roku przez 8, zaświadczenia z dnia 23 czerwca 2003r., w którym wskazano, że od dnia 19 lutego 1977r. do daty wystawienia zaświadczenia i nadal odwołujący był członkiem spółdzielni oraz świadectwa pracy z dnia 23 czerwca 2003 r., w którym wskazano, iż odwołujący pracował w Kombinacie jako pracownik najemny w okresie od 1 kwietnia 1976 r. do 18 lutego 1977 r., a zakończenie tego zatrudnienia wyniknęło z powodu przyjęcia na członka spółdzielni. Ponadto Sąd Okręgowy ustalił, że z zaświadczeń Kombinatu z 23 czerwca 2003r., 16 grudnia 2003r. i 7 czerwca 2004r. wynika, iż odwołujący nie jest członkiem wkładowym i nie korzysta z działki przyzagrodowej. Podobne informacje zawarto w świadectwie pracy z dnia 29 marca 2007r. dotyczącym okresu od 1 kwietnia 1976r. do 18 lutego 1977r. i zaświadczeniu o pracy i dochodach ubezpieczonego spółdzielcy z dnia 29 marca 2007r. Z pisma Kombinatu (...) z dnia 31 marca 2006r. wynika, że na wniosek odwołującego z dniem 31 marca 2006r. został on skreślony z listy członków i przyjęty do pracy jako pracownik najemny z dniem 1 kwietnia 2006r. W podaniu o pracę z dnia 19 marca 1976r. Z. A. wniósł o przyjęcie do pracy jako traktorzysta. W dniu 1 kwietnia 1976r. odwołujący podpisał deklarację członkowską, zadeklarował udział w wysokości 100 zł, który zobowiązał się spłacić do 31 grudnia 1977r. W tej deklaracji odwołujący zobowiązał się wnieść wkład, według zasad ustalonych w statucie spółdzielni. W statucie wskazano, że członkiem spółdzielni może być osoba, nie będąca rolnikiem czy dzierżawcą gruntów rolnych, mająca inne kwalifikacje przydatne do pracy w spółdzielni. Członkowie spółdzielni mają prawa: pracować w spółdzielni, brać udział w Walnym Zgromadzeniu, uczestniczyć w podziale dochodu, prowadzić gospodarstwo przyzagrodowe, nabywać od spółdzielni wytwarzane przez nią produkty, korzystać z urlopów wypoczynkowych. Członkowie spółdzielni są zobowiązani do wniesienia wpisowego, wpłacenia zadeklarowanych udziałów, wniesienia wszystkich gruntów, uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, pracy w spółdzielni, podnoszenia swoich kwalifikacji, dbałości o majątek spółdzielni, uczestniczenia w pokrywaniu strat spółdzielni, przestrzegania postanowień statutu, wystąpienia ze spółdzielni w określonym trybie w zależności czy członek posiada wkład gruntowy czy nie.

Z. A. w okresie gdy zatrudniony był jako pracownik najemny w Kombinacie (...) wykonywał pracę traktorzysty. Wykonywał prace polowe, prace w obejściu w gospodarstwie kombinatu przy produkcji zwierzęcej i roślinnej, prace w transportowaniu produktów spółdzielni i dla spółdzielni. Praca przy transportowaniu produktów stanowiła około 60% czasu pracy odwołującego. Odwołujący zajmował się także wywozem nieczystości na pola jako nawóz bądź do oczyszczalni ścieków. Od dnia 19 lutego 1977r. odwołujący był członkiem spółdzielni. Podpisał deklarację członkowską i wpłacił swój udział – gdyby go nie uiścił zostałby skreślony z listy członków. Co do sposobu wykonywania pracy, przydzielania jej, nadzoru nad pracą, nie było różnicy między pracą wykonywaną w ramach umowy o pracę a pracą wykonywaną jako członek spółdzielni. Jedyne ograniczenie dotyczyło czasu pracy – co do pracowników były ograniczenia wynikające z Kodeksu Pracy. Odwołujący wykonywał pracę traktorzysty w takich samych warunkach jako pracownik i jako członek spółdzielni. Jako członek spółdzielni odwołujący był rozliczany według dniówek ustalanych poprzez podzielenie ilości przepracowanych godzin przez 8. Otrzymywał dodatkowe wypłaty, gdy spółdzielnia wypracowała zysk- udział w podziale dochodu. Sytuacja odwołującego jako członka spółdzielni, który nie wniósł wkładu gruntowego różniła się tylko tym od sytuacji członka spółdzielni, który taki wkład wniósł, iż ten drugi otrzymywał zapłatę za użytkowanie przez spółdzielnię gruntu wniesionego jako wkład. Odwołujący jako członek spółdzielni uczestniczył w walnych zgromadzeniach. Spółdzielnia w spornym okresie nie przydzielała nikomu działek

przysługujących, bo takich nie miała. Prawo jazdy kategorii T odwołujący posiada od 14 września 1970 r. Żona odwołującego. C. A., także w okresie zatrudnienia w Kombinacie, była pracownikiem najemnym od 24 lipca 1980 r. do 23 lutego 1981r., a następnie od 24 lutego 1981r. była członkiem spółdzielni.

W konsekwencji powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że Z. A. nie przysługuje prawo do emerytury przewidzianej w art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013r., poz. 1440 – tekst jednolity późn. zm.), ponieważ nie legitymuje się on wymaganym 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. W ocenie Sądu, przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach jako kierowca ciągnika w ramach stosunku pracy w okresie od 21 lutego 1972r. do 17 marca 1973r. (w Zakładach (...)), od 19 marca 1973 r. do 31 marca 1976r. (w (...) P.), od 1 kwietnia 1976r. do 18 lutego 1977r. (w Spółdzielczym Kombinacie Rolniczym (...)). Po uwzględnieniu powyższych okresów, odwołujący nie wykazał okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach jako pracownik. Przy czym Sąd Okręgowy wskazał, że co do okresu pracy jako traktorzysta w Kółku Rolniczym, nie aprobuje poglądu, iż praca ta nie jest pracą w szczególnych warunkach, gdyż nie mieści się w D.: Transport.

Natomiast nie można uwzględnić odwołującemu w stażu pracy w szczególnych warunkach okresu pracy jako traktorzysta w Spółdzielczym Kombinacie Rolniczym (...) w D. od 19 lutego 1977 r. do 31 grudnia 1998 r., gdyż w tym okresie odwołujący wykonywał zatrudnienie w Spółdzielni jako jej członek. Wykonywał wtedy wszystkie przewidziane statutem prawa członka oraz jego obowiązki. Odwołujący nie spełnił zatem warunków wymienionych w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W apelacji ubezpieczony zaskarżył ten wyrok, zarzucając:

1. obrazę przepisów prawa materialnego - przepisu § 4 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), art. 32 ust. 4 oraz art. 184 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 153, poz. 1227 z 2009r., z późn. zm.) przez ich wadliwe zastosowanie, co doprowadziło do błędnego przyjęcia, że odwołujący się nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako traktorzysta w Rolniczym Kombinacie Spółdzielczym (...) w D. w okresie od 19 lutego 1977r. do 31 grudnia 1998r., podczas gdy zebrane dowody o tym nie przekonują;

2. obrazę przepisu prawa materialnego - art. 83 § 1 k.c. polegające na jego nie zastosowaniu podczas, gdy nawiązanie przez odwołującego się stosunku członkostwa spółdzielcy w Rolniczym Kombinacie Spółdzielczym (...) w D. na podstawie deklaracji członkowskiej było pozorne, gdyż wykonywane prawa i obowiązki w trakcie członkostwa nie różniły się od wcześniej nawiązanego przez odwołującego się stosunku pracy w RKS jako traktorzysty;

3. obrazę przepisu postępowania - art. 233 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na dokonaniu tej oceny z całkowitym pominięciem części przeprowadzonych dowodów i sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, przez wyjęcie, że odwołujący się był członkiem Spółdzielni i wykonywał wszystkie prawa i obowiązki członków spółdzielni podczas gdy status odwołującego się po ustaniu zatrudnienia i przyjęcia na członka Spółdzielni nie zmienił się gdyż odwołujący się wykonywał nadal tę samą pracę traktorzysty stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako pracę w warunkach szczególnych, od którego uzależnione jest nabycie wcześniejszego prawa do emerytury, wykonywał nadal tę pracę pod kierownictwem, w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi rentowemu, oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów procesu za obie instancje wg norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że wprawdzie odwołujący w okresie zatrudnienia w RKS (...) w D. pracował jako kierowca ciągnika - traktorzysta od 19 lutego 1977r. do 31 grudnia 1998r. będąc członkiem Spółdzielni, który wniósł

niewielki wkład pieniężny, jednakże był traktowany jako pracownik. Przełożonym odwołującego się był kierownik, jemu podlegał i słuchał. Codziennie podpisywał listę obecności, pracował 8 godzin i jeden raz w miesiącu pobierał wynagrodzenie za pracę. Korzystał także z przysługującego urlopu wypoczynkowego, był ubezpieczony. Odwołujący nie uczestniczył w podziale zysków Spółdzielni. Jako kierowca traktora pracował przy oraniu, spulchnianiu ziemi, plantowaniu ziemi, rozwożeniu towaru, zwózki plonów. Wbrew zatem temu co przyjmuje Sąd I instancji, odwołujący aczkolwiek był członkiem Spółdzielni to stosunek prawny jaki realizował wobec spółdzielni był stosunkiem pracy. Praca jaką wykonywał odwołujący się w okresie spornego zatrudnienia w żaden sposób nie różniła się od pracy w tracie posiadania statusu członkostwa. Podporządkowanie kierownikowi, pozostawanie do jego dyspozycji (rozdział prac), zasady wypłacania wynagrodzenia, podpisywanie obecności, korzystanie z urlopów i ubezpieczenia przekonują, iż odwołujący pracę w RKS (...) w D. w spornym okresie wykonywał w ramach stosunku pracy. Stanowisko takie wynika również z orzeczenia Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005r. (I UK 142/2005, OSNP 2005/17 poz. 272). Praca odwołującego się była wykonywana w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Odwołujący przepracował w RKS na podstawie członkostwa ponad 20 lat, co po doliczeniu okresu uznanego przez Sąd Okręgowy (10 miesięcy, 18 dni) pozwala przyjąć, że odwołujący legitymuje się ponad 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych uprawniających do uzyskania emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie może odnieść skutku. Sąd Okręgowy wydał trafne rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w całokształcie okoliczności faktycznych sprawy oraz w treści obowiązujących przepisów prawnych, a dokonując oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w niczym nie naruszył zasady wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c.

Nie jest w apelacji kwestionowane ustalenie Sądu Okręgowego, że w okresie od 19 lutego 1977r. do 31 grudnia 1998r. Z. A. był członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej. Zarzut apelacji sprowadza się natomiast do twierdzenia, że pomimo tego niewątpliwego członkostwa ubezpieczony faktycznie wykonywał pracę w „reżimie pracowniczym” i dlatego okres ten powinien być zaliczony do pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy, ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, tj. po ukończeniu 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy – na dzień 1 stycznia 1999r. osiągnął okres pracowniczego zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – 15 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy o którym mowa w art. 27 ustawy, to jest 25 lat.

Odnosząc brzmienie cytowanego przepisu do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że Z. A. nie spełnił wszystkich wskazanych warunków, gdyż nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w tym z załączonych do wniosku o emeryturę niespornych dokumentów w postaci m. in. świadectwa pracy z 29 marca 2007r. i zaświadczenia o zatrudnieniu w ramach stosunku członkostwa z 29 marca 2007r., w których charakter zatrudnienia wnioskodawcy określono jako „członek spółdzielni”, a w rubrykach płacowych było wyszczególnienie w postaci tzw. „dniówek obrachunkowych” oraz zeznań świadków, jednoznacznie wynika że w okresie od 19 lutego 1977r. do 31 grudnia 1998r. Z. A. wykonywał pracę jako kierowca ciągnika - traktorzysta w Spółdzielczym Kombinacie Rolniczym (...) w D. będąc członkiem tej Spółdzielni, a nie jej pracownikiem oraz, że w tym okresie nie łączyła go z Kombinatem umowa o pracę, tylko stosunek członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej.

Z przepisów art. 32 ustawy o emeryturach i rentach wynika natomiast, że przewidziana w nim możliwość przyznania emerytury w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 tej ustawy dotyczy przypadków wykonywania pracy w szczególnych warunkach tylko przez pracowników, a więc w ramach umowy o pracę. Również wnioski wypływające z wykładni logicznej – językowej art. 32 ustawy o emeryturach i rentach oraz przepisów rozporządzenia z 7 lutego 1983r. (w przepisach tych mowa tylko o pracowniku), z wykładni systemowej, z wykładni historycznej (w świetle

unormowań obowiązujących przed reformą ubezpieczeń społecznych w 1998r. prawo do wcześniejszej emerytury z uwagi na zatrudnienie w szczególnych warunkach dotyczyło jedynie pracowników), a także celowościowej (zamiarem ustawodawcy reformującego ubezpieczenia społeczne nie było modyfikowanie reguł dotyczących przyznawania tego prawa), zmuszają do przyjęcia tezy, że przepisy art. 32 ustawy o emeryturach i rentach nie mogą być inaczej rozumiane jak tylko w ten sposób, że prawo do emerytury w wieku niższym niż ogólny wiek emerytalny przysługuje jedynie pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach. Podobnie w tej kwestii wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 stycznia 2005r., II UK 136/04, stwierdzając, że przepisy art. 32 ustawy o emeryturach i rentach obejmują pracę wykonywaną w ramach stosunku pracy, a nie stosunku członkostwa w spółdzielni. Również Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 14 czerwca 2004r., P 17/03, OTK ZU 2004 nr 6a, poz. 57 (Dz. U. Nr 144, poz. 1530) nie zakwestionował ograniczenia prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na wykonywanie zatrudnienia tylko w charakterze pracownika. Zróżnicowanie uprawnień podmiotów w zależności od tego, czy praca wykonywana jest w ramach stosunku pracy, czy też na podstawie innych stosunków prawnych w obszarze prawa pracy ma charakter podstawowy i wiąże się ze szczególnymi cechami stosunku pracy, które jakościowo odróżniają go od innych stosunków prawnych, w ramach których świadczona jest praca. Wskazać także należy, że wynikające z unormowań art. 32 ustawy o emeryturach i rentach zróżnicowanie uprawnień ubezpieczonych stanowi konsekwencje wcześniej istniejących różnic między pracowniczym i pozapracowniczym ubezpieczeniem społecznym, które wyrażały się przede wszystkim w szczególnym ukształtowaniu wysokości i zasad opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w zależności od tego, czy ubezpieczony wykonywał pracę jako pracownik, czy też jako inna osoba zatrudniona.

Wyrażone w apelacji stanowisko skarżącego, że jego praca w rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie różniła się od pracy wykonywanej przez pracowników tej spółdzielni, a zatem winen być traktowany jako pracownik, nie jest trafne. Apelujący na poparcie swej tezy przytoczył wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005r. (I UK 142/04, OSNP 2005/17/272), w którym stwierdzono, że gdyby okazało się iż członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej wykonuje swoją pracę w reżimie ściśle takim jaki przewidziany jest w stosunku pracy, to mimo istniejącego członkostwa należałoby ją kwalifikować jako wykonywaną w ramach stosunku pracy. Jednakże orzeczenie to nie ma zastosowania do odwołującego. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tegoż wyroku podkreślił znaczące różnice pomiędzy pracą w ramach stosunku pracy a pracą w ramach członkostwa w spółdzielni. Przy czym zaznaczył, że nie chodzi tyle o różnice niejako „fizyczne” (w rozumieniu rodzaju, ilości, sposobu wykonywania pracy), ale formalnoprawne a ten punkt widzenia jest rozstrzygający. Zachodzi bowiem zasadnicza różnica między pracą wykonywaną w ramach stosunku pracy a pracą świadczoną w ramach stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej. W tym drugim wypadku prawo i obowiązek świadczenia pracy wynika ze stosunku członkostwa w spółdzielni, z którym wiąże się między innymi prawo udziału w jej zarządzaniu poprzez jej organy i inne rozwiązania instytucjonalne właściwe ruchowi spółdzielczemu, co ma określony wpływ na sposób organizacji pracy i podporządkowanie w procesie jej świadczenia. W wyroku z dnia 8 grudnia 2009 r. (I UK 186/09 OSNP 2011/13-14/189) Sąd Najwyższy po raz kolejny wyraził pogląd, że w przypadku nawiązania z pracownikiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej stosunku członkostwa dochodzi do dorozumianego rozwiązania stosunku pracy za porozumieniem stron. Członek tej spółdzielni nie może pozostawać z nią w pracowniczym stosunku zatrudnienia. W rezultacie okres wykonywania pracy w charakterze członka nie może zostać zaliczony do stażu pracowniczego, od którego zależy nabycia prawa do wcześniejszej emerytury. Prawa i obowiązki członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych są uregulowane w odmienny sposób od praw i obowiązków pracowniczych. Aktem regulującym wykonywanie pracy przez członków spółdzielni była w spornym okresie ustawa z dnia 17 lutego 1961r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. z dnia 4 marca 1961r.), która obowiązywała do 1 stycznia 1983r. i ustawa z dnia 16 września 1982r. - Prawo spółdzielcze (tekst jednolity - Dz.U. z 2003r. Nr 188, poz. 1848 z zm.), która obowiązuje od 1 stycznia 1983r. Art. 113 ustawy z 1961r. stanowił, że zdolny do pracy członek spółdzielni produkcyjnej ma prawo i obowiązek pracować w spółdzielni w zakresie ustalonym przez statut lub uchwałę walnego zgromadzenia. W wyroku z dnia 22 grudnia 1972 r. (II CR 543/72 OSNC 1973/9/163) Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że artykuł 113 ustawy z dnia 17 lutego 1961r. o spółdzielniach i ich związkach statuuje swoisty stosunek prawny, odmienny zarówno od pracowniczego, jak i od spółdzielczego stosunku pracy, mianowicie stosunek wynikający z prawa i obowiązku członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej wykonywania pracy w tej spółdzielni w zakresie ustalonym przez statut lub uchwałę walnego zgromadzenia. Do tego stosunku prawnego przepisy o spółdzielczym stosunku pracy nie mają zastosowania. Także obowiązujący od

1 stycznia 1983r. art. 155 § 1 prawa spółdzielczego stanowi, że zdolny do pracy członek spółdzielni ma prawo i obowiązek pracować w spółdzielni w rozmiarze ustalonym corocznie przez zarząd, stosownie do potrzeb wynikających z planu działalności gospodarczej spółdzielni. W cytowanym wyżej wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r. Sąd Najwyższy wskazał też, że stosunek członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, w ramach którego świadczona jest praca, wykazuje właściwości jakościowo różne i w związku z tym do pracy wykonywanej przez członków tych spółdzielni zastosowanie mają tylko niektóre, nieliczne (ochronne) przepisy prawa pracy. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego, wbrew zarzutowi apelacji, nie wynika aby ubezpieczony wykonywał pracę w „reżimie pracowniczym”, a nawiązanie przez odwołującego stosunku członkostwa spółdzielcy w Rolniczym Kombinacie Spółdzielczym (...) w D. na podstawie deklaracji członkowskiej było pozorne, gdyż wykonywane prawa i obowiązki w trakcie członkostwa nie różniły się od wcześniej nawiązanego przez odwołującego się stosunku pracy w RKS jako traktorzysty. Z dostępnego materiału dowodowego wynika wprost odmienne twierdzenie, a mianowicie, że w spornym okresie Z. A. świadczył swą pracę w ramach ważnego stosunku członkostwa. Świadczy o podpisana deklaracja członkowska z dnia 1 kwietnia 1977r., wpłacenie udziału w kwocie 100 zł., branie udziału w zebraniach Spółdzielni i w wyborach jej władz, co bezpośrednio potwierdzają załączone do akt protokoły Walnych Zgromadzeń Rolniczego Kombinatu Spółdzielczego / k.38 akt/. Podstawą jego wynagrodzenia była kwota za godzinę przeliczana na tzw. dniówki obrachunkowe, co potwierdza przedstawiona w sprawie dokumentacja kadrowo - płacowa ze spornego okresu, jak i zeznania świadków. Wnioskodawca uczestniczył również w podziale wypracowanego zysku przez Spółdzielnię. Z zeznań zarówno żony odwołującego C. A., jak i samego odwołującego jednoznacznie wynika, że tzw. „13” były im wypłacane tylko kiedy byli członkami spółdzielni. Wcześniej, tj. przed 19 lutego 1977r. dodatkowych premii z zysku, jako zwykli pracownicy Rolniczego Kombinatu Spółdzielczego (...), nie otrzymywali. Ponadto, co także wynika z zeznań ubezpieczonego, od chwili gdy stał się członkiem spółdzielni nie miały do niego zastosowania przepisy kodeksu pracy o czasie pracy, a gdy był pracownikiem czas pracy był ograniczony do czasu wynikającego z kodeksu pracy. Wszystkie powyższe okoliczności świadczą zatem o tym, że Z. A. właśnie w reżimie członka spółdzielni wykonywał pracę w spornym okresie i brak jest podstaw do twierdzenia, że pomimo, iż był członkiem spółdzielni w rzeczywistości był zatrudniony w ramach stosunku pracy. Podstawy takiej nie stanowi również fakt, że w trakcie spornego zatrudnienia od 19 lutego 1977r. do 31 grudnia 1998r. odwołujący podlegał obowiązkowi ubezpieczenia społecznego w ZUS, albowiem obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzeń członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych wynikał z odrębnych przepisów regulujących tę kwestię, tj. dekretu z 4 marca 1976r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1976r. Nr 10, poz. 54).

Reasumując, skoro ubezpieczony od 19 lutego 1977r. do 31 grudnia 1998r., nie pozostawał w stosunku pracy, lecz wykonywał pracę na rzecz rolniczego kombinatu spółdzielczego w następstwie ciężącego na nim obowiązku członkowskiego, to nie ma podstaw do zaliczenia tego okresu jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Należy też podnieść, że z niekwestionowanych w apelacji ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że ubezpieczony w spornym okresie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, pracy w transporcie. Ustalenia te znajdują potwierdzenie w uzasadnieniu apelacji, gdzie skarżący podaje, że jako kierowca traktora pracował przy oraniu, spulchnianiu ziemi, plantowaniu ziemi, rozwożeniu towaru, zwózki plonów. Sąd Okręgowy ustalił bezspornie, że 60 % czasu pracy zajmowały ubezpieczonemu prace w transporcie, a pozostały czas pracy zajmowały mu prace polowe. Zatem i z powyższego względu sporny okres nie może być uznany za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych, bowiem praca w transporcie jako kierowcy ciągnika wymieniona w Dziale VIII poz. 3 nie była świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13, LEX).

W związku z powyższym, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako niezasadną.

Przewodniczący: Sędziowie: